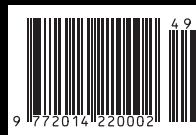

4440

clàssica
& JAZZ
Núm. 49

Febrer - Març 2019
6 €

EN COL·LABORACIÓ AMB

Cat **M**úsica

inclou La revista de
l'auditori de Barcelona

Anna
ALÀS i JOVÉ
Ambaixadora de
La cançó catalana

Les dones
en la història
de la música
compositores
amb nom propi

Benet
casablancas
i rafael
argullol
una òpera
del segle XXI

ELS 10 MILLORS DISCOS DE L'ANY DE CLÀSSICA I JAZZ

Anna ALàs

Passió i fermesa

La publicació del disc *Legacy* (Seed Music, 2019), de la mezzosoprano Anna Alàs (Terrassa, 1980), és la culminació d'una història de passió i fermesa, la plasmació d'un moment de maduresa en el camí d'una artista que, treballant en l'òpera, manté una estima especial pel món del lied i la cançó.

TEXT

Oriol Pérez Treviño
i Jordi Martí Fabra

FOTOS

Michal Novak

AGRAÏMENTS

Hotel Pulitzer (Barcelona)

Com vas arribar a gravar un disc d'aquestes característiques i en aquest moment? La meva gran passió és la cançó, el lied, al qual he dedicat deu anys de la meva vida, que a més han estat els de base de la meva maduració vocal i musical. I ara puc dir que no ha estat gaire pràctic, perquè no és el gènere que el mercat més compra o consumeix, ni el que genera més moviments a les sales. Hi ha reductes i cicles que ho cuiden molt, com la Schubertiada, però no es pot dir que sigui la millor sortida econòmica i laboral per a un cantant. Tots sabem que on pots tenir més moviment de feina és a l'òpera. Però mira, com que m'hi dedico per vocació i per ànima, vaig tirar per aquí...

Vens del món del lied i la cançó i en un moment determinat vas passar a l'òpera. El més habitual és fer el camí invers. Absolutament, és tal com ho he volgut. Pel que vaig veure amb els meus professors, si comences treballant la veu des de la delicadesa i des del domini de l'orfebreria, després pots treballar per anar-hi afegint dimensió, guanyant volum i presència vocal per a teatres grossos. Segons la meva visió, aquesta era la manera d'anar construint la veu més segura, més sana i amb més bon peu.

Aquesta manera de formar la veu ha estat planificada? Sí, com una estratègia. Des de la delicadesa, he anat fent la veu gran. En un moment donat, com que ja veia venir que l'òpera ofereix més possibilitats de treballar, i el teatre m'encanta, no vaig voler deixar perdre l'oportunitat de fer una *opera studio*, que és el camí més professionalitzador per esbrinar realment tot el que puguis tenir de potencial en aquest món. Arran d'això, vaig obrir molt de camí en els teatres a Alemanya, vaig començar a fer currículums de rols i a desenvolupar la veu. Quan t'estàs cinc vegades a la setmana a l'escenari amb una orquestra al fossat i has de convèncer mil i escaig persones cada nit, n'aprens per força. És clar que la veu passa molt més fàcilment amb un piano que no pas amb una orquestra, però no és una qüestió de cridar, sinó de ressonadors. He anat fent tot aquest treball i procés, sempre mantenint la passió per la cançó al darrere, una passió que mai no he abandonat. I així, en acabar l'*opera studio*, vaig decidir assumir la matada de tornar a una universitat, la Hanns Eisler, per fer el màster de lied pensant en el concurs de Stuttgart. I va anar molt bé, vaig quedar en segon lloc, que per ser estrangera ja és tot un què. Aquest premi em va permetre continuar amb la passió pel lied. L'òpera seguia sent allà, i en gaudia, però amb aquella espineta de seguir treballant el lied. Llavors també es va obrir, amb molta alegria i gaudi, tot el repertori de l'oratori, perquè són textos que si els dones un pèl de teatralitat són històries molt bones.

El pianista que t'acompanya al disc, **Alexander Fleischer**, ha viscut amb tu tot aquest procés? Sí, vaig tenir la gran sort de conèixer-lo al màster de lied. Anàvem a la mateixa classe, i el nostre professor, **Wolfram Rieger**, ens va ajuntar unilateralment. D'entrada, al primer assaig ja em va quedar clar que m'havia fet el regal de la vida, perquè l'**Alexander** és un pianista fantàstic. Som uns quants cantants, molt fidels a treballar-hi, amb ell em vaig presentar al premi de Stuttgart, i ara ja fa deu anys que fem duo. Podem fer els concerts que sorgeixin amb repertoris molt variats: alemany, català, francès, **Falla**...

He treballat i gaudit molt amb la feina a l'òpera, però la passió pel lied sempre hi és

El públic alemany se sorprèn amb la música catalana. Per Rieger, Toldrà és 'el Schubert del sud'

I com vas arribar al moment en què decidíu gravar un disc de lied? Quan entres en la voràgine de l'òpera i vas encadenant rols, és fàcil parar una mica boig i no trobar el temps per pensar si has assolit prou maduresa en la interpretació de la cançó. Però cal fer aquest exercici. I ara volia plasmar aquesta maduresa; tant l'**Alexander** com jo ens trobàvem en un bon moment artístic i em venia molt de gust enregistrar un repertori que havíem fet sobre l'escenari. Si us hi fixeu, també en això hem anat a l'inrevés de com s'acostuma a fer avui dia, en què es grava un disc i després es presenta en directe. Nosaltres ja portàvem ben bé uns quatre anys amb bona part d'aquests repertoris: des del 2012 al *Concerthaus*, on vaig cantar **Toldrà**, **Montsalvatge** i **Mompou** amb el mestre alemany **Rieger**, i després els he anat cantant amb l'**Alexander** per altres llocs d'Alemanya i de Catalunya.

Com s'ha format el repertori? **Toldrà**, **Montsalvatge** i **Mompou** són tres autors que m'interessaven i m'interessaven molt. En fem versions personals, molt nostres, i per això ens feia molta il·lusió gravar-les i que quedessin com a mínim fixades per si algú les vol escoltar. En aquells programes també hi vam incloure **Blancafort**, la família del com-

positor ens va sentir, els va agradar i amb motiu de l'Any **Blancafort** vaig gravar la integral, de manera que ja no tenia sentit incloure la seva música en aquest disc. Però sí que vaig pensar que una manera d'acabar de lligar el repertori era incorporar-hi música actual. Jo no soc de l'època de **Mompou**, ni de **Blancafort**, ni de **Schubert**... però en canvi he seguit cuidant aquests repertoris, i també hi ha gent de la meua generació que està escrivint i recreant aquesta tradició. I clar, si escoltes **Mompou**, que és tremendament clar, però també el llegat de **Toldrà**, de seguida et ve al cap **Joan Magrané**. Jo ja n'havia cantat alguna cosa i sabia que cuida molt la melodia, i que no va a buscar efectes. Els efectismes eren el que jo no volia de cap manera en aquest disc. Si estem interpretant autors de melodies increïbles, el que no podíem fer era posar-hi un compositor d'efectes sonors o de jocs més contemporanis. El que calia era melodia, delicadesa, fins i tot un toc d'inspiració francesa. Per tot això vam decidir que volíem tenir **Magrané**, i ell va apostar per escriure un cicle nou, musicant poemes de **Bartomeu Rosselló Pòrcel**.

Joan Magrané és un compositor especialment lletraferit. Totalment! Jo confiava molt que trobaria els poemes que calia fer. I a més, com que li agrada tant llegir, sent el so en les paraules. Fa una feina d'orfebreria, omplint els colors en cada síl·laba. En el seu repertori això funciona molt bé, poca gent cuida tant l'adequació de la música a cada paraula. Gravant ens ho vam passar de meravella: **Alexander Fleischer** estava encantat de la qualitat que tenia la seva música i com **Joan Magrané**, sense ser pianista, havia escrit per a piano. Per més que sigui alemany, l'**Alexander** té una ànima molt transparent, i aquests sons afrancesats li queden molt bé.

El repertori es completa finalment amb **Manuel de Falla**. Clar, quan ja ho teníem així, vaig pensar: vull que aquests autors i aquest repertori guanyin rellevància i es coneguin més a Alemanya, perquè quan els he interpretat allà, la gent s'ha quedat sorpresa amb l'antillanisme de **Montsalvatge**, amb el toc francès de **Mompou**, amb la terra i les melodies fantàstiques de **Toldrà**, a qui el mestre **Rieger** anomena 'el **Schubert** del sud'. Però esclar, has de pensar com pots

obrir tot aquest món o com pots oferir aquell punt d'ancoratge que faci connectar o sorprendre més gent. I en aquesta línia, un compositor que té cançons i que és conegut arreu, que he cantat i amb el qual em sento molt a gust és **Manuel de Falla**. Les seves *Siete canciones populares españolas* les havia fet en concert sovint i les tenia madurades. **Falla** va estudiar amb **Pedrell**, la seva mare era catalana, va estar a **Mallorca** una temporada preparant *L'Atlàntida*...

I també va escriure en català, en l'àmbit polifònic, la "Balada a Mallorca". Clar, és tot un referent intel·lectual i artístic espanyol que va ser catalanòfil. No hi va tenir cap mena de problema, i aquest diàleg d'estima per les dues cultures, avui dia és tot un missatge. Per això ens vam acabar decidint a encaixar-lo en el disc. Dubtàvem, perquè musicalment s'aparta una mica de la resta. Però bé, tampoc soc persona de fer-ho tot rodó i polidat, m'agrada introduir-hi algun element que trenqui una mica.

BARROC EN GRAN, MOZART SEMPRE

L'any passat també vas participar en projectes vinculats a la música barroca, com ara el Jephtha, de Handel. És una obra tan teatral i està tan ben lligada! En el món del barroc, arran d'haver guanyat el premi a Innsbruck se'm van obrir molts contactes. Trobo que la meua veu s'hi sent molt còmoda, perquè en treballar a consciència el tema de les ressonàncies, té molt més volum de l'habitual i funciona en sala gran. He optat per un perfil que funciona fent barroc en sala gran, que no totes les cantants barroques ho poden fer. Avui dia es fa aquest repertori en sala gran, i ha de funcionar. Cal la delicadesa de la paraula i alhora ha d'arribar fins a l'última fila.

Recentment també t'has trobat amb intensitat amb Mozart. M'encanta. Amb ell vaig començar forta, fent la Donya Elvira a *Don Giovanni*, que és un paper que adoro. I després hi va haver un buit. Tinc la sensació que **Mozart** cada vegada es fa menys, es fa més verisme, **Wagner**, la cosa grossa. No som en una societat on les subtilitats estiguin precisament en voga. Tot ha de ser efectista i ràpid: un acord fort, una nota agudíssima i seguim. **Mozart** és una altra cosa, et pot desenvolpar una harmonia durant set

Falla va ser tot un referent intel·lectual espanyol i era catalanòfil: avui això és tot un missatge.

Sembla que cantem com cantem perquè una divinitat ens ha tocat amb el dit, i això és mentida!

compassos per dur-te a un punt determinat. A mi m'agrada molt, i és molt sa per a la veu. L'any passat per a mi va ser l'any **Mozart**, per fi. Vaig fer una de les dames de *La flauta màgica*, a Peralada, i després vaig tenir la gran sorpresa que l'Òpera d'Oviedo em va trucar per substituir **Roxana Constantinescu** a *La clemenza di Tito*.

És clar que com a artista tens un discurs propi, als antípodes de la imatge que sovint es projecta de les cantants, com si visquessin en un univers paral·lel. Aquesta imatge que dius ha vingut donada pel màrqueting d'alguns teatres, que han posat l'accent en l'elitisme. Depèn de com t'ho miris. És cert que hi ha discogràfiques i espectacles que es beneficien d'una imatge inabastable i divinitzada d'una intèrpret. Això crea certa màgia, i entenc que per aquesta banda es pugui fomentar, perquè al final hem de fascinar el públic i oferir-los un viatge emocional. Ara, la idea dels misticismes i les figures inabastables... això se'ns ha girat en contra, perquè s'ha acabat creant la sensació que cantem com cantem perquè una divinitat ens ha tocat amb el dit, i això és mentida! Cal un entrenament, hores i hores de pràctica, artesia, llegir molt, conèixer idiomes. És com un esport d'elit.

Tu ets més de tocar de peus a terra? Els músics vivim en la societat en què vivim. Respecto els companys que pel seu concepte d'artista no volen explicar-se i prefereixen estar protegits de certes inèrcies. Jo no, crec en l'art com a poder transformador. I si vols transformar el món, l'has de conèixer. La catarsi és molt important. Crec que faig aquesta feina perquè soc una addicta a la comunicació. M'encanta comunicar des de dalt dels escenaris.

Abans deies que volies donar a conèixer millor els compositors catalans a Alemanya. I a Catalunya, creus que són prou coneguts? Crec que són coneguts i no valorats. S'han de reivindicar fent, no dient. En gravar un disc podria haver inclòs peces amb més sortida a Londres o a les ciutats alemanyes. Però sento profundament que aquest és un bon material, i si no el fem els intèrprets catalans, no el farà ningú. Jo, com a cantant que he après una altra cultura per poder fer el lied en alemany, el més natural i proper al meu cor possible, sé que és molt difícil i improbable fer el camí invers. Ho hem de fer nosaltres. I aquí és quan es tanca el cercle: si dones oportunitats als artistes d'aquí, es pot difondre el repertori català. Si deixes de donar-los oportunitats, es deixa de fer aquest repertori. ¿Volem perdre aquest llegat, defensat per **Victòria dels Àngels**, **Conxita Badia**, **Josep Carreras**, **Francesc Viñas**, **Montserrat Caballé**...? Hem tingut grans veus sense cap vergonya de moure el nostre repertori!

Per això has decidit titular el disc Legacy (Llegat)? Sí, el vaig proposar i els productors l'han agafat com a definitiu, i ja m'està bé. És un títol que té més d'un vessant. Primer de tot, pot referir-se al llegat dels nostres compositors i la seva obra. Soc catalana i això és el que m'arriba com a artista. També pot fer referència al meu propi llegat; com deia abans, l'**Alexander** i jo hem estat madurant la interpretació d'aquests autors i volíem deixar com a llegat la gravació en aquest punt de maduresa artística. Després de deu anys de feina conjunta, això és el que tenim aquí i ara. Volia fer una petita parada. I d'aquí a deu anys ja veurem on som. Finalment, també es pot fer la lectura d'un llegat que arriba fins a **Joan Magrané**, que recull tota aquesta tradició i fa la seva proposta.

I a mig termini quins són els teus plans? M'agradaria, ara que considero que entro en una fase d'estabilitat artística, i no tant de maduració ni de descobrir qui soc, que la presència de la cançó i el lied en les meves temporades fos molt més regular i en programacions que fossin afins a la meva trajectòria. Si soc una liederista premiada i formada, m'agradaria que les oportunitats casessin amb aquesta trajectòria. Vull cantar repertori de lied combinant-lo amb repertori català, que la gent redescobrebixi el plaer d'escoltar cançons en la llengua pròpia, en què entens a l'instant el que t'estan cantant. Vull que les futures generacions sentin que no estan llençant el temps si s'enamoren d'aquest gènere. De vegades hi ha gent jove que em diu: 'm'encanta el lied'. I la veritat és que no em veig amb cor de dir-los que s'hi dediquin, perquè en aquest gènere arriba un moment en què trobes un sostre de vidre.

Un sostre de vidre? Sí, perquè el meu territori natural no és ni germànic, ni anglès, ni francès, que és el que més demanen els programadors. El meu espai propi seria

l'espanyol i el català, tot i que puc abordar l'alemany i salvar l'anglès o el francès. La realitat és que per als artistes del sud d'Europa, no hi ha terreny. Tot és repertori anglosaxó, francès i alemany. I en canvi hi ha prou material per fer i interpretar, s'estan escrivint cançons precioses. Si no les abordem nosaltres, no les farà ningú. No es pot deixar morir.

Enmig d'aquesta societat on comentaves que primen els impactes curts, et sents que vas contra corrent? Absolutament! El discurs imperant promou artistes com més joves millor, lligant amb la idea que als artistes ens toca déu. L'altre dia deia al meu home (el director **Diego Martin-Etxebarria**): 'De vegades fa la sensació que el públic no va a veure artistes, sinó a veure déu a l'escenari'. I de criatures que interpretin amb una qualitat i una maduresa excepcionals n'hi ha una cada deu anys. No un cada tres mesos, que és el que el mercat intenta vendre ara mateix. Aquesta és actualment una de les trampes més bèsties que hi ha: el culte no ja a la joventut, sinó a la

▲▲
M'agradaria que les futures generacions sentin que no estan llençant el temps si s'enamoren del lied

▲▲
infància. El resultat d'això és que ens acabem convertint en objectes d'usar i llençar. I això tampoc és bo per als joves, perquè es poden trencar.

I davant aquest discurs, què cal fer? En realitat és a l'inrevés, com més temps passa més bon artista ets, més coses tens a dir, aprens a relativitzar la pressió i l'estrès, estàs menys encarrat. I t'arrisques més, perquè coneixes els teus límits. Ho diuen els millors mestres: la veu és un instrument que no tolera les presses. S'ha d'aguantar i no llençar la tovallola. O en tot cas, si la llences, que estigui suada.